

מסורת הש"ם

(א) לעיל פ"א דף יב: (ב) נדונתמו וימלא עב[...]; (ג) מנ' תריס פ"ד משנ' ד', (ד) ניומא נד. וע' מנ' מנ'גיל' יב: ד"ה זיל ומוס' יבמות ע': ובוטוה ט. ד"ה מנינין]. (ס) ניומא פד: יבמות טז: עב[...]. (ז) ס"א ואי לה לפסיעה שאלה קברניטה, (ז) ניומא יב: עב. מגילה ט: כא: הוריות יב: שבת כא: תמיד לא: ]מנחות לג. טז. וטס מטיק לה מקרא ל"ע לשון גמירין, (ח) ניומא נטן לגרוב תרמי וז"ה בהקדמת הרמב"ם לפי' התשיות ציבמות], (ט) מגילה ג.י. (י) נטיל כ.י. (יז) ונחמיס יב. א.א. (יז) נפסחיס עב. מגילה ז: מתכות כז: ג.י. (יא) ועי' פירש"י לקמן לא. ד"ה כסא]. (יג) ז"ל חמנה רש"י, (יד) ז"ל מנא' ד. ע. כ"ז הגי'א סמן רפ"א]. (ט) עיין רש"י ורש"י

❧

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר להם (מה אמר) תלמי'. וז"ע ס"א מורח: (ב) שם נמקוין ת' יושבין והלא ככר:

❧

גליון הש"ם

גמ' בכותלי ביהר. עיין משנ' ס"א עיין קמב: שם ונקרא פושע. עיין לקמן (דף מ"ג ע"ג): שם ב' הנה הליש מבידא. עיין עירובין (דף כ"ח ע"ג):

❧

מוסף תוספות

א. בתוס' ר"יש הוסף, דהא אפי' בזמן מנחה גדולה מבידא לה.

❧

מוסף רש"י

הרי אני כבן שבעים שנה. ככר הייתי נראה וקן, ולא וקן ממע, שנאה עליו שיה' (ועי' יב.). מכותלי ביתך אתה ניכר שפחמי אתה. כמו (תענית ז.) חממה מופלאה כלי מכובר (ע"ז סז ע"ש). גלי. שערס יבוח קח. וז"ב ח.י. מי מערה. מרומים הם (דקדושת יח.). אפר מקלה. כלומר תס אפר שבה מן הקלי ואף (שם). מעלין בקדש ואין מורדיין. מקלה ליפני לה מנחות כפקק שמי הלחם (שבת כא.). דור לפניו שמי תפלות. ששאה ולא התפלל של מוספת עד זמן המנחה (בתוכי יב.).

❧

רב ניסים גאון

וזה שאמרו כל בו ביום דאמרינן הווא יומא איתמר. יש במשנה הרב' מזה הענין כגון האי דתנן בסס' ידים (פ"ג ח"ה) אתנן ר' שמעון בן עזאי מקובל אני מפי ע"כ וקנים ביום (שבת כא.). דור לפניו שמי בן עזריה בראש ששיר השירים וקחלת מטמאין את הדירי אמר ר' עקיבא חס ושלום וכי' (פ"ד ח"א) בו ביום נמנו וגמרו על עריבת [הרגלים] בו ביום אמרו [משנה ב] כל הבודים וכו' ובתוספתא [בבדים פ"ב] בו ביום עמד יהודה הר' עמוני: אמר רבן גמליאל השתא איזיל ואפיסיה לר' יהושע אול חיזונו לאשתאי דביתיה דהוה קא משחין כר. ופירשו בגמרא דבני מערבא אול ואשת לר' יהושע יתיב עביד מחטין אמר ליה מן אלין את חיי

ה"ג דלמא מעבדין לך אמר לה יומא חדא כנסא דמוקרא ולמחר

ליסבד. ול"ג מעלין בקדש: כסא דמוקרא. (ט) כוס זכוכית יקרה שקורין לה בלשון ישמעאל ערקי"א ואומרים בני אדם צמשל הדיוט יוס אחד ישחמש צו צעליו ויתכבד צו ואס ישצר ישצר: לים

לך חיורסא.

אין לך שערות לבנות

של זקנה וגאה לדרשן להיות זקן:

י"ח דרי חיורסא. י"ח שורות של

זקנה: קא חלשא דעפסי דר"ג.

כשראה שנמוספין היום תלמידים

רבים והיה דואג שלא יענש צמה

שמנעס צימיו מלצא: דמליין קטמא.

כלומר אף אלו אינם ראויים: פלויה.

צסקן שלא פירשוה ממוך שרצו

התלמידים רצ הדודד והפלפול:

לאשוסא דביסיה דמשחרן. כותלי

ציתו של ר' יהושע שהיו שחורות:

פשמיו אסה. עושה פחמים וי"א

נפח: נעניתי לך. דצרתי למוולך

יותר מן הראוי: דלניש מדא. הרגיל

ללבוש המעיל ילצש כלומר הרגיל

בנשיאות יהיה נשיא: מוזה צן מוזה.

כהן צן כהן זיה את מי חטאת:

אפר מקלה. אפר הקלוי צמטורים

ובצירות כלומר אפר קסת: שצט

של מי היסה. צמסכת חגיגה: ואוסו

תלמיד. ששאל תפלת ערצית רשות

או חוצה רשצ"י הוא: ונקרא פושע.

המאחר כ"כ: מספלל של מנחה.

מאחר שהגיע זמנה כדי להקדימה

בתחלת זמנה שלא יקרא פושע גם

עליה: ואח"כ של מוספין. הואיל

ואחר (ז) זמנה אינו עובר דלא אמרי

רבנן ושל מוספים כל היום: שזו

מלוה עוצרת. ר' יהודה לטעמיה

דלמר עד שצט שעות ומו לא:

כי חלפי רבנן. תלמידים היוזאים

מציב ר' נתן: מאן אמר הלכה צי

מדרשא. מי מצני היצינה אמר

צצית המדרש שחלכה כר' יהודה:

חדא היא לך או חדס היא לך. אחת

היא לך שלא למדת דצר משמו של

ר' יוחנן אלא זו צלצד לכן חציצה

היא לך או חדשה היא לך שהיית

צבור שאלח מן האחרים אמרה:

ה"ג ח"ל חדס היא לי דמספקא לי

צר' יהושע צן לוי. צבור הייתי

שר' יהושע צן לוי אמרה: אמר

יע"ל גרסי'. ול"ג דלמר: ממועד.

מחמת שהעבירו מועדי התפלות

ומגיס יהיו נוגיס ואסופיס וכליס:

לג

## תפלת השחר פרק רביעי ברכות

## כת.

ושל מוספין כל היום. הקשה הרצ רבינו שמשון ז"ל דלמרי'

צפרק תמיד נשחט (דף נח). מוספין צשש צויכין צשצט

וכ"ת ה"מ למלוה אצל דיעצד כל יומא נמי ומניה הוא הרי (ס) צתמורה

(פ"צ ד' ד') משמע שהמוספין היו נשחטין עם התמיד ונקטרין עמו.

ומירך דהסס מיירי צשצת' :

הלכה מתפלל של מנחה ואח"כ

מתפלל של מוסף. מכאן

יש לומר ציוה"כ להתפלל תפלת

שחרית קודס שש שעות ומנחה

דהיינו קודס שגיגע שעת המנחה

דאל"כ היו צריכין להתפלל תפלת

המנחה קודס\* והר"י אומר דאינו

צריך דהא דקאמר שימפלל תפלת

המנחה קודס היינו כשיש לו לעשות

צרכיו שלא יוכל להתפלל תפלת

המנחה צומנה וצריך להתפלל שניהם

מיד כגון שהיה לו לילך לסעודה

גדולה כמו לנשואין וממירל שמה

ימשוך צסעודמו או שישמכר אצל

אס היה לו שהות להתפלל אחר

תפלת מוסף תפלת המנחה צומנה

אין לו להקדים תפלת המנחה אלא

יתפלל כסדר מוסף ואח"כ מנחה:

בדמיתרגם רב יוסף ע"ל דאחריו

זמני מועדיא.

ואי משמעו צרגלס אין שייך לומר

לשון איחור שהרי אין להס תשלומין

אלא ע"כ צתפלה משמע' קרא:

כיון

לא מנע עצמו מבית המדרש אפילו שעה אחת דתנן בא יהודה

גר עמוני לפניהם בבית המדרש אמר להם (ס) מה אני לבא בקהל א"ל ר"ג

אסור אתה לבא בקהל א"ל ר' יהושע ימותר אתה לבא בקהל א"ל ר"ג

והלא כבר נאמר ילא יבא עמוני ומואבי בקהל ה' א"ל ר' יהושע וכי

עמונ ומואב במקומן הן יושבין (ס) (ז) כבר עלה סנחריב מלך אשור ובלבל

את כל האומות שנאמר ויאסיר גבולות עמים ועתידותיהם שוסתי ואוריד

כאביר יושבים (ס) וכל דפריש מרובא פריש אמר לו ר"ג והלא כבר נאמר

ואחרי כן אשיב את שבות בני עמונ נאם ה' וכבר שבו אמר לו ר' יהושע

והלא כבר נאמר וושבתי את שבות עמי ישראל ועדיין לא שבו מיד התירוהו

לבא בקהל אר"ג הואיל והכי הוה איזיל ואפיסייה לר' יהושע כי מטא לביתיה

חזינהו לאשיתא דביתיה דמשחרן א"ל \*מכותלי ביתך אתה ניכר שפחמי אתה

א"ל אוי לו לדור שאתה פרנסו (ס) שאי אתה יודע בצערך של ת"ח צבמה הם

מתפרנסים ובמה הם נוונים אמר לו נעניתי לך מחול לי לא אשגח ביה עשה

בשביל כבוד אבא פייס אמרו מאן ניזיל ולימא להו לרבנן אמר להו ההוא

כובס אנא אוילנא שלח להו ר' יהושע לבי מדרשא מאן דלביש מדא ילבש

מדא ומאן דלא לביש מדא יימר ליה למאן דלביש מדא שלח מודך ואנא

אלבשיה אמר להו ר"ע לרבנן מרוקן גלי דלא ליתו עבדי דר"ג ולצערו לרבנן

א"ר יהושע מוטב דאיקום ואיזיל אנא לגבייהו אתא טרף אבבא א"ל ימוזה בן

מוזה יזה ושאניו לא מוזה ולא בן מוזה יאמר למוזה בן מוזה מימך מי מערה

ואפרך אפר מקלה א"ל ר"ע רבי יהושע נתפייסת כלום עשינו אלא בשביל

נדרוש מר חדא שבתא אתי לקנאויי אלא לדרוש ר"ג (ס) תלתא שבתי וראב"ע חדא

שבתא והיינו דאמר מר (ט) שבת של מי היתה של ראב"ע היתה ואותו תלמיד ר' שמעון בן יוחאי הוה: ה'של

מוספין כל היום: א"ר יוחנן (ט) ונקרא פושע ת"ר (י) היו לפניו שתי תפלות אחת של מנחה ואחת של מוסף

מתפלל של מנחה ואח"כ מתפלל אדם של מוסף ואח"כ מתפלל של מנחה ואח"כ

מתפלל של מוסף ר' יורא (ס) כי הוה חליש מגירסיה הוה איזיל ויתיב אפתחא דבי ר' נתן בר טובי אמר כי חלפי

רבנן אז איקום מקמייהו ואקבל אגרא נפק אתא ר' נתן בר טובי א"ל מאן אמר הלכה בי מדרשא א"ל הכי א"ר

יוחנן אין הלכה בר' יהודה דאמר מתפלל אדם של מוסף ואח"כ מתפלל של מנחה א"ל רבי יוחנן אמרה אמר

ליה אין (ס) תנא מיניה ארבעין זמנין א"ל חדא היא לך או חדת היא לך א"ל חדת היא לי משום דמספקא לי

בר' יהושע בן לוי: אריב"ל ח"ל המתפלל תפלה של מוספין לאחר שבע שעות לר' יהודה עליו הכתוב ואמר

גנוגי ממועד אספתי ממך היו מאי משמע דהאי גנוגי לישנא דתברא אתי

על שנאיהון דבית ישראל על דאחרו זמני מועדיא דבירושלים א"ר אלעזר כל המתפלל תפלה של שחרית

לאחר ארבע שעות לר' יהודה עליו הכתוב ואומר גנוגי ממועד אספתי ממך היו מאי משמע דהאי גנוגי לישנא

דצערא הוה דכתיב (דלפה נפשי מתוגה רב נחמן בר יצחק אמר מהכא (ז)תולותיה נוגות והיא מר לה

רב

לר' אלעזר בן עזריה פירשו בתלמוד ארץ ישראל אלא מינו אותו אב בית דין והיינו דאמר מר שבת של מי היתה של ר'

אלעזר בן עזריה היתה ואיתא בפירקא קמא דחגיגה (דף ז) תנו רבנן מעשה בר' יוחנן בן ברוקא ור' אלעזר חסמא שהלכו

להקביל את פני ר' יהושע בפקיעין אמר להם מה חידוש היה היום בבית המדרש אמרו לו תלמידין אנתנו ומימין אנו

שוחין אמר להן אנפ"כ אי אפשר לבית המדרש בלא חידוש שבת של מי היתה אמרו לו שבת של ר' אלעזר בן עזריה:

## עין משפט ור מוצוה

לג א מיי' פ"ד מהלכות ת"ת הלכה א טוש"ע יו"ד סי' רמו סעיף ז:

לד ב מיי' סי' צ מהל'

לסויה צולה הלכה כה סמג לאוין קטן טוש"ע

אה"ע סימן ד סעיף י:

לה ג מיי' פ"א מהל' ת"ת

הלכה ט ופי' מהל'

מתנות עניים הלכה יח:

לו ד מיי' פ"א מהל' מלכס

הל' ז טוש"ע י"ד סימן

רמה סעיף כב צתהס:

לו ה ו מיי' פ"ג מהל'

תפלה הלכה ו סמג

עשין יט טוש"ע אר"ח סימן

רפ סעיף א:

לז ח מיי' שם הל' יא

טוש"ע שם סעיף ד:

לח ח טוש"ע שם סעיף א:

❧

תורה אור השלם

- יבא לאב עמוני ומואבי בקהל ין גם דור עשירי לא יבא לקח בקהל ין עד עולם: דברים כג ד
- כי יאמר בכת ידי עשיתי ובהקביתי כי גבולתי ואסיר גבולתי עמיס ונתחלותיהם שושתי ואוריד כאביר יושביהם: ישעיהו י ג
- ואתרי לא אשיב את שבות בני עמון נאם יי: ירמיהו מט ו
- ושבתי את שבות עמי ישראל וגבו ערים צמנות וישבו ונטעו כרמים וישתו את יקם ועשו צנות ואכלו את פריהם: עמוס ט ד
- גנוי ממועד אספתי ממוך היו משאת עליה: צפניה ג יח
- דלפה נפשי מתוגה קטניו בדברך: תהלים קיט כח
- דרכי ציון אכלות מקבלי תוכי כבוד שאין ... ואלא ארת בן פה ואחת בלב. חצבי חיוורי [דמליין סרי]קתא. פיר' כדים לבנים [מלאים ין]תושיס. גם רבן גמליאל לא [מנע עצמו מדרש בן ביום. יהודה ינן עמוני .... א"ל מכותלי ביתך ניכר שפחמי אתה. עושה משהה מחס שכלאתן בפחמים. א"ל מאן אמר הלכה בי מדרשא א"ל ר' יוחנן מאי היא א"ל מתפלל של מנחה ואח"כ של מוספין. אע"ג (דא"ר) דהני ר' יהודה כי תפילת המוספין עד שבע שעות, ואמר ר' יהושע בן לוי כל המתפלל תפלת המוספין אחר ז' שעות לר' יהודה חטוב כגוני ממועד. רב כיון שאיתר תפלת המוספין מועדו תבר אייתי עליה, כאשר פ"י בתרגום גוני תברא, קיי"ל בר' יוחנן דפסק הלתאת ותענין אתמא של מוספין כל היום.

❧

רבינו חננאל

נשהיה רבן גמליאל מכריז ואומר כל תלמידן שאין גמליאל לא [ומנע עצמו מדרש בן ביום. יהודה ינן עמוני .... א"ל מכותלי ביתך ניכר שפחמי אתה. עושה משהה מחס שכלאתן בפחמים. א"ל מאן אמר הלכה בי מדרשא א"ל ר' יוחנן מאי היא א"ל מתפלל של מנחה ואח"כ של מוספין. אע"ג (דא"ר) דהני ר' יהודה כי תפילת המוספין עד שבע שעות, ואמר ר' יהושע בן לוי כל המתפלל תפלת המוספין אחר ז' שעות לר' יהודה חטוב כגוני ממועד. רב כיון שאיתר תפלת המוספין מועדו תבר אייתי עליה, כאשר פ"י בתרגום גוני תברא, קיי"ל בר' יוחנן דפסק הלתאת ותענין אתמא של מוספין כל היום.

❧

רב ניסים גאון (המשך)

שבת בפרק במה בתמה (דף

ט) רבי דאמי מרוד מהפך

בכותיה דדורו ובגמרא

דפרק אחרון דתענית דבני

מערבא (הוכח ב) אמרי אמר

לוי מגילת יוחסין מצאו

בירושלים וכתבו בה הלל

מן דדור ואיתא בפי' אע"פ

שאמרו בכתובות (ד' סז)

דבוק במשפחות ואין אתי

משפטיה בן אביטל. והאי

דאמרינן אנפ"כ לא צעורה